GAUTENG DEPARTEMENT VAN ONDERWYS
DISTRIK D8 & D16
AFRIKAANS HUISTAAL
VRAESTEL 1
GRAAD 12

JUNIE 2017

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A:	Leesbegrip	(30)
AFDELING B:	Opsomming	(10)
AFDELING C:	Taalstrukture en -konvensies	(30)

2. Beantwoord AL die vrae.

3. Begin ELKE afdeling op ’n NUWE bladsy.

4. Trek ’n streep ná elke afdeling.

5. Nommer elke antwoord korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.

6. Laat ’n reël oop na elke antwoord.

7. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.

8. Skryf netjies en leesbaar.

9. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A:	50 minute
AFDELING B:	30 minute
AFDELING C:	40 minute

Hierdie vraestel bestaal uit 10 bladsye

AFDELING A: LEESBEGRIP

VRAAG 1

Lees en kyk na die tekste hieronder en beantwoord die vrae wat daarna volg.

TEKS A: RUBRIEK

Nataniël sê...

1 Dit blyk dat ons in die begin en aan die einde van ons aardse bestaan leef van uitsien tot uitsien, geleentheid tot geleentheid, baken tot baken. Vir 'n jong kind, voltyds besig om sy eerste herinneringe te skep en te stoor, is daar buiten roomys en spookasem geen beter ding as afwagting nie, opgewondenheid, nuuskierigheid, skoenlappers in die gestel, wakker lê en die ure omwens nie. Só word daar gereik na die groot oomblikke.

2 Tydens my kleintyd het 'n jaar net uit vier groot geleenthede bestaan, verjaardae (my eie sowel as dié in die dorpshuise waar daar groot gebak en gebrou is), Kersfees, kerkbasaar en kuier by my geliefde Ouma. Die res van die tyd is omgewens. Somtyds was die wag só groot en uitputtend dat dit die geleentheid heeltemal oorskadu het. Ek het met soveel afwagting uitgesien na Kersfees dat Oukersaand of Kersdag 'n volkome wasige gebeurtenis was. Ek het soos 'n dol hondjie met 'n uitsteektong van hoek na hoek gehardloop en niks beleef nie. Die oomblik was eenvoudig net te groot. Ek was nog nie op skool nie, toe het ek al sakgeld en optelgeld begin spaar om vir elke siel en wese wat ek kon onthou 'n geskenk te koop, goedkoop bog uit plastiek is toegedraai en beskilder en bestrik. Die wegsteek en geheimhouding was só opwindend, dat daar nie baie tyd was vir maatjies en hul lawwighede nie.

3 Later het skool en grootword verskyn en weer is daar geleef van geleentheid tot geleentheid, toetse, eksamens, atletiekdae en rugbywedstryde (dis nog steeds hoe ek myself die hel voorstel), redenaarskompetisies, nog toetse, nog eksamens. Uitsien het skaars geword en bekommernis was die nuwe leefstyl. Wat gaan ek doen ná skool? Watter universiteit kies ek? Waar kry ek 'n beurs om my studies te betaal? Hoe gaan ek 'n woonstel bekostig? (Wat van ‘n koshuis? Is jy heeltemal mal?) Hoe kom ek oor die weg? Is daar genoeg geld vir 'n motor al is dit ‘n gebruikte een? Wat van treinry? Met my unieke *outfits*? (Ek was toe al aktief met vreemd aantrek.)

4 Niemand besef dit betyds nie, niemand beplan dit nie, maar die kultuur van toekoms word so by ons ingedril vanaf die eerste dag al. Op só 'n ouderdom loop trou jy, op hierdie ouderdom koop jy eiendom, op daardie ouderdom is daar 'n baba en twee jaar later nog een! Spaar jy genoeg? Het jy al buitelandse aandele? Steek jy genoeg geld weg oorsee? Daar is goeters op pad, onvoorsiene uitgawes, oudag, oorlog, siekte. Is jy gereed? Is jou begrafnispolis in orde?

5 Intussen word die uitsien al hoe minder. Daar is nie tyd vir groot verjaardae nie, ons is te moeg vir 'n groot Kersfees, 'n groot kuier is óf te veel moeite óf te veel drank. Ons beplan nie meer ons eie dinge nie, daar is reeds te veel op die skool-, kerk-, of besigheidskalender. En dan moet ons elke dag oefen, anders word ons lywe oud, ons moet gesond eet, dis afgryslik, maar ons wil nie siek word nie, ons moet alle diëte volg, anders gaan ons dood, ons moet knyp dat dit bars, want ons het aftreeplekke

met vlak baddens en geen trappe nodig, ons wil nie ouetehuis toe nie. En dan skielik, BOEM!, word ons ingehaal, ons lywe word oud, ons word siek, ons gaan dood of ouetehuis toe. En ons het niks beleef nie, ons het net uitgesien, beplan, bekommer, beplan, wakker gelê, gewonder en beplan. Elke verjaardag of Kersfees is wasig.

6 Nataniel sê dat hy nou eers die moeilike, feitlik onmoontlike kuns van belewenis leer.

7 Dan is daar Dana Snyman. Hy beleef. Hy leef in die oomblik. En skryf oor doodgewone mense, soos hy, se oomblikke gevul met doodgewone dinge. Die banale, daaglikse dinge bly hom interesseer en dis waaroor hy skryf.. “Dis dalk maar hoe ek gebek is. Om klein te kyk, na klein gebeurtenisse.”

8 Die meeste van ons lewe maar só, sê Dana. “Daar’s ’n sekere banaliteit aan ons alledaagse lewens.”

9 In die laaste paar jaar het Dana *mindfulness* ontdek, sê hy, om sy donkerte te temper. “ ’n Modewoord, wat kwistig rondgegooi word. Maar agter die hele *mindfulness*-ding sit ’n klomp oerwaarhede – om in die oomblik te wees. Om op te hou karring aan innerlike pyn, eerder jou blik na buite te rig. As jy stil is, in die oomblik – selfs tussen mense – is jy oop vir die klein dramatjies rondom jou.”

10 Nóú, in hierdie wêreld waar daar geen waarborg is nie - jong, gesonde mense val om, families verloor 'n leeftyd se spaargeld in 'n oomblik, duisende vlug uit hul geboorteland, 'n bus ry oor 'n rooi lig - leer dat die wêreld maar mag stilstaan vir 'n heerlike ete, vir 'n lang gesprek, vir 'n middag van wegkruip, vir ontspoor met 'n sny koek. Môre kan wag, die hele aarde kan.

[Teks verwerk: *www.sarie.com*, *www.netwerk.com*]

1.1 Hierdie skryfstuk van Nataniël verskyn maandeliks in die Sarie-tydskrif. Wat word hierdie tipe skryfstuk genoem? (1)

1.2 Herlees paragraaf 1.

Waarna verwys die onderstreepte frase? Haal ’n woord uit paragraaf 1 aan wat by dié frase aansluit. (2)

1.3 Lys die dinge waaruit ’n jaar in die skrywer se kinderjare vir hom bestaan het. (4)

1.4 Wat impliseer die woord *wasige* (paragraaf 2) oor sy uiteindelike belewenis van die belangrike gebeurtenisse in sy lewe? (1)

1.5 Watter aspek van partytjies was die ware bron van genot vir die spreker? Haal ’n frase uit reël 7–10 aan om jou antwoord te ondersteun. (2)

1.6 Nataniël het net vir sy beste vriende geskenke gekoop. (3)

Bewys uit die teks dat hierdie stelling ONWAAR is. Haal ’n frase uit die teks aan om die tipe geskenke wat Nataniël gekoop het, te beskryf. (2)

1.7 Die skrywer beskryf sy belewenis van atletiek- en rugbydae as hel (paragraaf 3)

Watter eienskap van die skrywer kan ons hieruit aflei? (1)

1.8 Dink jy die retoriese vrae in paragraaf 3 is effektief? Gee TWEE redes vir jou antwoord. (2)

1.9 Som paragraaf 4 in een sin op. Gebruik jou eie woorde. (1)

1.10 Nataniël noem verskeie eise waaraan die moderne volwassene moet voldoen.

Noem TWEE van hierdie eise asook die rede waarom aan elke eis voldoen moet word. (4)

1.11 Waarom word die onderstreepte woord in paragraaf 5 met hoofletters en 'n uitroepteken geskryf? (1)

1.12 Herlees paragraaf 6 en paragraaf 9.

Stem Nataniël en Dana Snyman se idee met betrekking tot die *kuns van belewenis* ooreen? Motiveer jou antwoord. (1)

1.13 Herlees paragraaf 9.

Wanneer kan 'n saak as 'n oer-waarheid beskou word? Wat is die voordeel van 'n oer-waarheid vir Dana Snyman? (2)

EN

TEKS B: VISUELE TEKS

Die volgende vrae is na aanleiding van TEKS B op bl. 5 van hierdie vraestel.

1.14 Waarom, dink jy, sal dit Dana Snyman baat om die geadverteerde produk te gebruik? (1)

1.15 Watter gebeure/omstandighede kan daartoe lei dat die liggaam addisionele voedingstowwe mag nodig hê (1)

1.16 Herlees paragraaf 6.

Wat is die funksie van die asterisk in hierdie paragraaf? (1)

1.17 Hoe weet jy dat die geadverteerde produk nie in alle winkels beskikbaar is nie? (1)

1.18 Herlees paragraaf 10 (Teks A) en paragraaf 2 (Teks B).

Skryf die boodskap van Nataniël neer wat by paragraaf 2 (Teks B) pas. (1)

[Uit: *Huisgenoo*t, 17 Augustus 2016]

[30]

TOTAAL AFDELING B: 30

AFDELING B: OPSOMMING

VRAAG 2

- Lees die teks hieronder en maak ‘n opsomming van die **SEWE EIENSKAPPE VAN DIE WOORDEBOEK VAN DIE AFRIKAANSE TAAL (*WAT*)**.Jou opsomming moet in jou eie woorde (in volsinne) in **paragraafvorm** aangebied word en mag nie meer as 90 woorde beslaan nie.
- Dit is nie nodig om die opsomming ’n titel te gee nie.
- Dui die getal woorde aan wat jy vir die opsomming gebruik het.

TEKS C

E-boeke: Goedkoper/duurder/dieselfde prys?

Die verskyning van e-boeke en e-lesers is die grootste revolusie in die boekewêreld sedert die uitvinding van die boekdrukkuns in die vyftiende eeu.

Oor die voordele van e-boeke kan ’n mens lank uitwei. Ek dink ’n mens moet dalk tussen voordele vir die uitgewer en voordele vir die leser onderskei.

Die uitgewer het natuurlik die voordeel dat die uitgawes wat met die druk, bind en verspreiding van papierboeke te make het, met e-boeke uitgeskakel word. ’n Mens se eerste reaksie is dus dat dit beslis baie goedkoper as papierboeke behoort te wees. Maar dan vergeet jy dat daar steeds papierboeke gedruk moet word, want baie lesers verkies dit nog.

E-boeke word nie oud nie; vergeel nie en word ook nie deur goggas aangeval nie (behalwe die virtuele soort). Dit kan natuurlik die uitgewer se risiko kleiner maak.

Vir die leser is die voordele legio. Die onmiddellike beskikbaarheid is vir my een van die grootste lekkertes. Solank jy ’n flentertjie van die internet kan bykom, kan jy ’n boek van enige plek in die wêreld aflaai. Wat dit aan die stand van ons kredietkaarte kan doen, moet ’n mens ongelukkig ook in berekening bring.

Uitgewers kan nou ook sonder enige moeite ’n drukfoutjie herstel en verouderde inhoud opdateer. Boonop kan die prys verander word na gelang van die verkoper se behoefte of strategie.

E-boeke is maklik om te dra, want jy kan ‘n hele biblioteek met jou saamdra sonder om oor hulle gewig bekommerd te wees. Daarby het boekwurms ook nie die probleem van pakplek nie.

My droom is dat boeke eendag so goedkoop sal wees dat ’n ma sonder huiwering ’n paar boeke saam met die brood en melk in die winkeltrollie sal pak
Oor een ding kan ons egter nie stry nie: Die wêreld is ’n vreeslik interessante plek en die koms van e-boeke het dit nog interessanter gemaak.

[Verwerk uit: http://altacloete.wordpress.com/2016/10/27/]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES

VRAAG 3: ADVERTENSIES

Lees die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS D

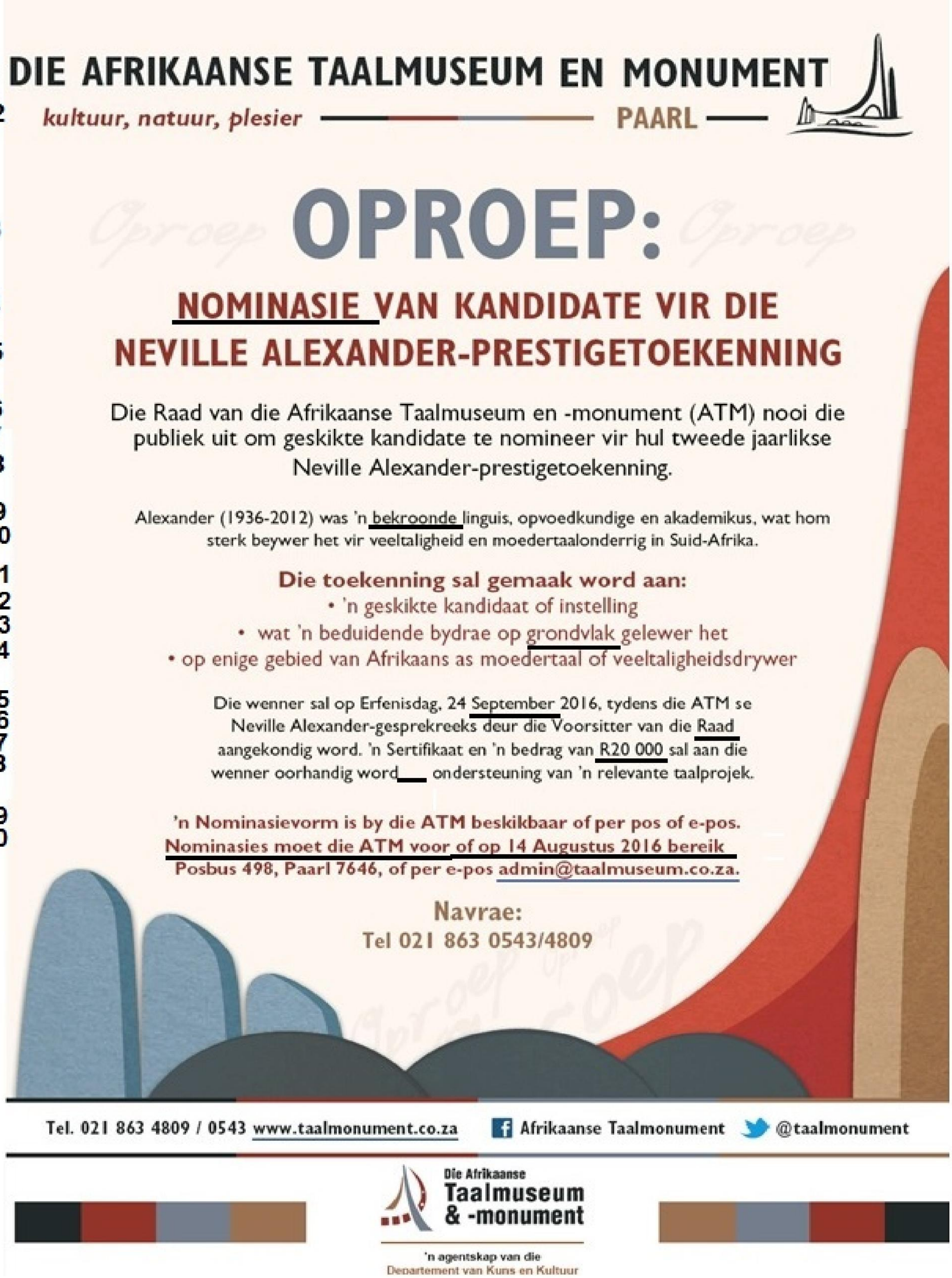

[Uit: www.netwerk24.com]

3.1 Verbeter die skryftekenfout wat in reël 1 voorkom. (1)

3.2 Dink jy die visuele voorstellings in reël pas by die woorde in reël 1? Motiveer jou antwoord. (1)

3.3 Vorm 'n werkwoord van die onderstreepte woord in reël 4 om in 'n sin van jou eie te gebruik. (1)

3.4 Wanneer word na iemand as 'n *bekroonde* (reël 9) persoon verwys? (1)

3.5 Word die onderstreepte woord in reël 13 denotatief of konnotatief gebruik? Motiveer jou antwoord. (1)

3.6 Gee die afkorting wat vir *September* (reël 15) gebruik word? (1)

3.7 Die woord *raat* word amper dieselfde as *Raad* (reël 16) uitgespreek. Maak 'n sin met *raat* om die betekenisverskil aan te dui. (1)

3.8 Skryf die onderstreepte woorde in reël 17 voluit in woorde. (1)

3.9 Skryf die ontbrekende voorsetsel (reël 18) neer. (1)

3.10 Herskryf die onderstreepte sin in reël 20 in die verlede tyd. (1)
[10]

VRAAG 4: SPOTPRENT

Lees en kyk na die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS E

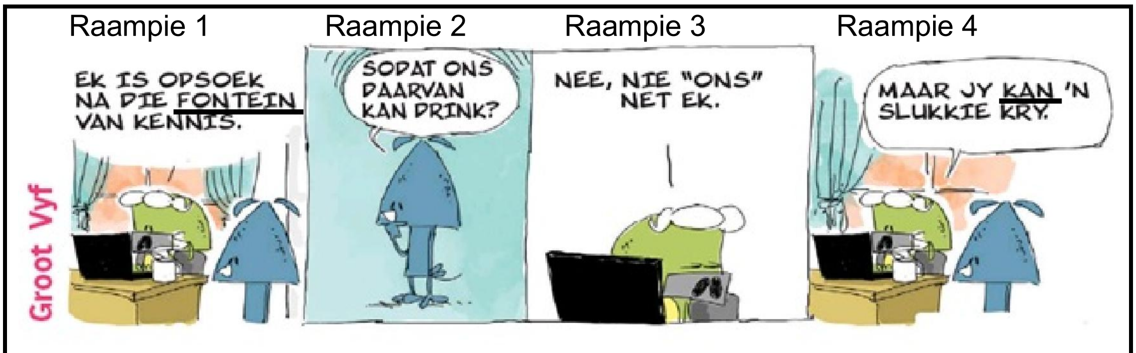

[Verwerk uit www.netwerk24.com]

4.1 Gee die verkleinwoord van die onderstreepte woord in raampie 1. (1)

4.2 Gee 'n ander woord wat min of meer dieselfde as *kennis* (raampie 1) beteken. (1)

4.3 Herskryf die sin in raampie 1 in die indirekte rede. Begin jou antwoord met *Die dier sê ...*

4.4 Gee die korrekte vorm van die woord tussen hakies:

Dit is maklik om in die vlakwater te (drink). (1)

4.5 Vervang die woord *sodat* (raampie 2) met 'n ander verbindingswoord wat 'n verduideliking/oorsaak en gevolg aandui. (1)

4.6 Herskryf die sin in raampie 3 korrek. (1)

4.7 Wat is die funksie van die aanhalingstekens in raampie 3? (1)

4.8 Verbind die sinne in raampie 3 en 4 in een sin en skryf dit korrek oor. (1)

4.9 Gebruik die onderstreepte woord in raampie 4 as 'n selfstandige naamwoord in 'n sin van jou eie. (1)

4.10 Skryf die gesegde van die sin in raampie 4 neer. (1)
[10]

VRAAG 5: ARTIKEL

Lees die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS F

Voëltjies kyk is meer pret as wat jy dink

1 Die eerste stap na genesing, is glo om te erken dat jy 'n probleem het.

2 Die probleem is, ek hóú van my probleem. Dit maak nie vet nie, dit tas nie my longe aan nie, dit maak my nie dronk of ontoerekeningsvatbaar nie, dit kos nie geld nie en dit stel my nie bloot aan onfatsoenlike mans nie.

3 Ek weet wat julle dink. Sy't 'n passie ontwikkel vir rolbal. Jammer, ek is nie een vir ekstreme sportsoorte nie. My enigste aksie is wanneer ek my koppie tee optel of die afstandbeheer onder die duvet soek.

4 Soos met enige verslawing, het dit my stadig bekruip. Aanvanklik het ek dit net sporadies gedoen. Later meer dikwels en deesdae, wel, so gereeld as wat dit moontlik is. Meestal op 'n Donderdag-, Vrydag-, Saterdag- en Sondagaand.

5 Dis hoe lank 'n PGA-gholftoernooi duur. Ongeveer twintig uur.

6 Dit maak nie vet nie, dit tas nie my longe aan nie, dit maak my nie dronk of ontoerekeningsvatbaar nie, dit kos nie geld nie en dit stel my nie bloot aan onfatsoenlike mans nie.

7 Dis beslis een van die redes hoekom ek dit so geniet, want anders as 'n rugbywedstryd is dit 'n rustige, tydsame spel. Niemand byt of slaan mekaar nie en daar's ook nie 'n partydige skeidsregter betrokke nie.

8 Ek kan 'n gholfbal raak slaan, maar nie so goed dat ek myself 'n gholfspeler kan noem nie. Wat ek wel weet, is dat dit 'n uiters bedrieglike sportsoort is, en sodra jy dink jy kan dit doen, bring die gholfgode jou vinnig terug aarde toe.

9 Die groot lekkerte daarvan om gholf op televisie te kyk, is dit jaag selde jou bloeddruk tot kookpunt op. En dis die ideale ontspanning vir 'n natuurliefhebber, jy sien gereeld voëltjies, selfs 'n arend as jy gelukkig is.

[Verwerk uit: *www.netwerk24.com*]

5.1 Herskryf die onderstreepte sin in paragraaf 1 in die verlede tyd. (1)

5.2 Skryf die intensiewe vorm van die onderstreepte woord in paragraaf 2 neer. (1)

5.3 Gee die antoniem vir *dronk* (paragraaf 2). (1)

5.4 Brei die onderstreepte sin in paragraaf 3 uit met 'n byvoeglike bepaling. (1)

5.5 Skryf die stam van die onderstreepte woord in paragraaf 4 neer. (1)

5.6 Watter klankverskynsel kan met die uitspraak van die onderstreepte woord in paragraaf 5 voorkom? (1)

5.7 Skryf die redegewende verbindingswoord uit paragraaf 7 neer. (1)

5.8 Wat beteken die onderstreepte uitdrukking in paragraaf 8? (1)

5.9 Skryf die infinitief uit die onderstreepte sinsdeel in paragraaf 9 neer. (1)

5.10 *Jy sien gereeld voëltjies.*

Herskryf die in in die lydende vorm. (1)

[10]

TOTAAL AFDELING C: 30

GROOTTOTAAL: 70